

DEMOKRAT PARTİ KOCAELİ MİLLETVEKİLİ NÜZHET UNAT'IN SİYASİ HAYATI VE YASSIADA MAHKEMELERİNDEKİ YARGILANMA SÜRECİ (1954-1961)

Bilal TUNÇ*

ÖZET

Demokrat Parti Türk Siyasi tarihinde derin izler bırakmış ve 1950 ile 1960 yılları arasında iktidarda kalmış önemli bir siyasi partidir. 27 Mayıs 1960 Askeri darbe neticesi bu iktidar partisinin varlığı sona erdirilmiştir. 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi neticesi bütün DP'li milletvekilleri gözaltına alınarak Yassıada Mahkemelerinde yargılanmışlardır. Yargılan DP'li milletvekillerinden birisi de iki dönem halinde Kocaeli milletvekilliği yapmış olan Nüzhet Unat'tır. Kocaeli siyasi tarihindeki önemli aktörlerden birisi olan Nüzhet Unat, 1954 ve 1957 yıllarında iki dönem halinde Kocaeli milletvekilliği yapmıştır. Milletvekili olmadan önce uzun yıllar boyunca kamu sektöründe tarımla ilgili alanda çalışan Unat, bu alanda önemli görevler üstlenmiştir. Özellikle Kocaeli Valiliği bünyesinde bulunan Tarım İl Müdürlüğü'nde çeşitli kademelerde görev aldıktan sonra uzunca bir süre İl Tarım Müdürlüğü yapmıştır. 1954'te milletvekili olan Nüzhet Unat 1960 yılına kadar milletvekili olarak görev yaptığı TBMM'de iki dönem halinde Ziraat Komisyonlarında yer almış ve tarımla ilgili bazı önemli kararların çıkmasını sağlamıştır. Nüzhet Unat, 27 Mayıs 1960 tarihinde yapılan askeri darbe neticesi gözaltına alınmış ve Yassıada Mahkemelerinde Anayasa'yı ihlal ve Gayrimeşru Servet İktisabı davalarında yargılanmıştır. Bu çalışmanın hazırlanmasındaki amaç, Nüzhet Unat'ın milletvekilliği dönemi ve Yassıada Mahkemeleri'ndeki yargılama sürecini ana hatlarıyla ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda Yassıada Mahkemeleri'nde yargılan milletvekillerinin yargılamalara ve bu yargılamaların hukuki sürecine bakışlarının Unat'ın gözüyle ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. "Demokrat Parti Kocaeli Milletvekili Nüzhet Unat'ın Siyasi Hayatı ve Yassıada Mahkemelerindeki Yargılanma Süreci (1954-1961)" adlı makale, başta Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi'nden elde edilen belgeler ve konuyla ilgili araştırma ve inceleme eserlerinden istifade edilerek hazırlanmıştır. Bu çalışma, nitel bir çalışma olup; yapılan çalışmada veriler doküman analizi tekniği kullanılmak suretiyle elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kocaeli, Milletvekili, Nüzhet Unat ve Yassıada Mahkemeleri.

THE POLITICAL LIFE OF THE DEMOCRAT PARTY KOCAELİ DEPUTY NUZHET UNAT AND THE PROCESS OF THE JURISIDICION IN THE COURT OF YASSIADA (1954-1961)

ABSTRACT

The Democratic Party left deep traces in Turkish Political history and was an important political party that remained in power between 1950 and 1960. As a result of the military coup on 27 May 1960, the existence of this ruling party was ended. As a result of the May 27, 1960 Military Coup, all DP deputies were detained and tried in Yassıada Courts. One of the deputies from the DP who was tried was the deputy of Kocaeli Nüzhet Unat. Nüzhet Unat, one of the important actors in the political history of Kocaeli, was a deputy of Kocaeli in two terms in 1954 and 1957. Mr. Unat, who has been serving in the public sector for many years before becoming a deputy, has undertaken

Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 13.05.2020; Yayına Kabul Tarihi: 01.06.2020

* Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, AĞRI; ORCID: 0000-0001-5361-8494, E-posta: btunc@agri.edu.tr

important duties in this area. He worked as a Provincial Director of Agriculture for a long time, especially after working in various levels in the Provincial Directorate of Agriculture under the Governorship of Kocaeli. Nüzhet Unat, who was elected as a member of parliament in 1954, took part in the Agricultural Commissions in two terms in the TGNA, where he served as a deputy until 1960, and he made some important decisions about agriculture. Nüzhet Unat was arrested as a result of the military coup on 27 May 1960 and he has been tried in Yassıada Courts for violating the Constitution and Illegal Wealth Acquisition cases. The purpose of the preparation of this study, is to outline the period when Nüzhet Unat was a member of parliament and the trial process in the Yassıada Courts. In line with this purpose, it is aimed to be revealed through the eyes of Mr. Unat the views of the deputies tried in Yassıada Courts towards these trials and the legal processes of these trials. The article titled "Political Life of Democrat Party Kocaeli Deputy Nüzhet Unat and Trial Process in Yassıada Courts (1954-1961)", was prepared primarily by using the documents obtained from the Presidential Republic Archive and by making use of the research and investigation works related to the subject. This study is a qualitative study; In the study, the data were obtained by using document analysis technique.

Keywords: Kocaeli, Deputy, Nüzhet Unat and Yassıada Courts.

Giriş

Türkiye’de 1946 yılında çok partili hayata geçilmiştir. Bu bağlamda, 7 Ocak 1946 tarihinde DP’nin resmen kurulmasıyla Türkiye’de yeni bir demokrasi deneyimi yaşanmıştır (Ahmad 2010: 51). 1946 seçimlerine katılan DP, CHP karşısında düşük oy almış ve muhalefet partisi olarak TBMM’de dört yıl boyunca görev yapmıştır (Çavdar 2013: 407-411). 1946 ile 1950 yılları arasındaki dört yıllık süreç, DP’nin muhalefette olduğu yıllardır. Dört yıllık muhalefet döneminden sonra 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimleri kazanan DP, iktidara gelmeyi başarmıştır (Lewis 1993: 311). Böylece Türk Siyasi Tarihi’nde on yıl sürecek olan DP devri başlamış oluyordu. Zira 1950’den sonra yapılan 1954 ve 1957 seçimlerini de kazanan DP, siyasi varlığını daha da güçlendirmeyi başarmıştır (Zürcher 2000: 321-324).

Çok Partili Hayata geçildikten sonra DP’nin güçlü bir parti ortaya çıkışı, Türkiye Tarihi ve Türk Demokrasi Tarihi’nde son derece önemli bir durum arz etmektedir. Ancak DP’nin kuruluşu ve hızlı bir şekilde büyümesi, CHP’yi hem düşünce, hem yapı açısından değişikliğe uğratmıştır. DP’nin kurulması üzerine il, ilçe, ocak teşkilatlarında istifalar ve pek çok yerdeki idare kurullarında çözümler görülen CHP yeni idare kurulları teşekkül ettirmiş; pek çok yerde yeni ocaklar açmıştır. DP, bu şekilde büyürken CHP tarafından birçok baskı ve engellemelerle karşılaşmıştır (Tunç 2015: 65). Bunlara rağmen DP siyaseten büyümüş ve büyük bir parti olarak varlık gösterebilmiş ve yapılan 1950,1954 ve 1957 milletvekili seçimleri kazanarak iktidarını devam ettirebilmiştir.

DP, Bütün eksikliklerine rağmen partinin ekonomi politikası, görev yapma isteği ve bunu istekle yapma isteği, Türkiye’nin toplumsal yaşantısında son derece önemli bir dönemin açılmasına yol açmıştır. DP devrinde tarım alanında ve diğer alanlarda yapılan önemli çalışmalar ve yatırımlar, Türk toplumunun gelişimini sağladığı gibi DP’nin de toplum tarafından daha da benimsenmesini sağlamıştır. Bu bağlamda, DP’nin ortaya çıkış süreci ve sonraki dönemlerdeki faaliyetleriyle halkın taleplerine cevap verebilmiş bir partidir (Karpaz 2010: 504). Söz konusu nedenler, DP’nin 10 yıl boyunca neden iktidarda kaldığını gösteren önemli emareler olarak değerlendirilebilir. DP’nin iktidarı 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesiyle sonuçlanmıştır. Söz konusu tarihte gerçekleşmiş olan askeri darbe, sadece bir askeri darbe değil aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne geçmiş olan bir anlayışın devamıdır. Bu anlayışa göre, Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde başlamış olan batılılaşma hareketleriyle askerin ülke yönetimindeki ağırlığı ve ülke yönetimini ele geçirme şeklinde ortaya çıkmıştır (İlyas

2016: 165). Bu bağlamda, darbeler Türk Demokrasi Tarihi açısından olumsuz sonuçlar doğurmuş ve ülkenin gelişimine engel olmuştur şeklinde değerlendirilmektedir.

DP'nin Türk siyasetindeki varlığı, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'ne kadar devam etmiştir. 27 Mayıs 1960 tarihinde DP'nin ülkedeki iktidarına son veren askeri darbe sonucunda Yassıada Mahkemeleri süreci başlamıştır. Bu süreç, 14 Ekim 1960 tarihinde başlamış ve 15 Eylül 1961'e kadar devam etmiştir (Kurt Güveloğlu 2016: 25). Bu süreçte tutuklanarak Yassıada'ya gönderilen kişi sayısı 150'dir (Arslan 2015: 114). Yassıada'ya gönderilen milletvekillerinin sorgulanmasına 1960 yılı Ağustos ayında başlanmış ve bu kişiler Anayasa'yı İhlal Suçları kapsamında yargılanmışlardır (Yüksel 2016: 376). Bu 150 kişi arasında bulunan ve Anayasa'yı İhlal Davası kapsamında yargılanan DP'li milletvekillerinden birisi de Nüzhet Unat'tır. Yassıada Mahkemeleri'nde Nüzhet Unat ile birlikte Kocaeli'nin diğer dört milletvekili de yargılanmışlardır. Bu çalışmanın yapılmasındaki temel amaç da, Nüzhet Unat üzerinden DP'li milletvekillerinin 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nden sonra yargılanma süreçlerini detaylı olarak ortaya çıkarmaktır.

Nüzhet Unat'ın Hayatı

Nüzhet Yunus Unat 1908 (1324) yılında Yunanistan'ın Drama kasabasında doğmuştur. Nüfus Mübadelesi¹ sonrasında ailesiyle birlikte Edirne'ye yerleşmiş ve daha sonra da İzmit'te bulunan Mustafakemalpaşa mahallesinde ikamet etmiştir². İlkokula Edirne Uzunköprü'de başlayıp Tekirdağ Gelibolu'da devam edip İstanbul'da tamamlamıştır. 1923 yılında ortaokuldan mezun olduktan sonra 1924 yılında İzmit Lisesi'ne kayıt olmuştur. Liseye devam ettiği dönemde Bursa'da bulunan 1891 yılında açılan Bursa Ziraat Okulu³ tarafından yapılan sınavı kazanarak okumaya başlamış ve buradan 1928 yılında pekiyi derecesiyle mezun olmuştur. Ziraat okulunda eğitimini tamamladıktan sonra bir süreliğine spor cemiyetinde çalışmıştır⁴.

Bu çalışmalarında bisiklet sporuyla ilgilenmiş ve Türkiye Bisiklet Şampiyonu olmuştur. Milli takımla birlikte Amsterdam Olimpiyatlarına katılmış ve üç ay süreyle Paris'te kalarak bisiklet tekniği üzerinde incelemelerde bulunmuştur (Öztürk 2000: 579).

1929 yılında iş hayatına başlayan Unat, 1929 yılında Kocaeli Valiliği Fen Memurluğuna atanmıştır. Burada memur iken; 1931 yılında askere gitmiş ve 1932'de terhis olmuştur. Askerlik dönüşü Kocaeli Valiliği bünyesinde olan Merkez Ziraat Memurluğuna atanmıştır. Ağustos 1937 yılında Kocaeli'nde tarım öğretmenliğine, 1941 yılında Kocaeli Valiliği 2. Sınıf Ziraat Mühendisliğine ve 1944 yılında ise Kocaeli Ziraat Müdürlüğüne atanmıştır. Bu arada, Nüzhet Unat, 1932 yılında 26 yaşındayken Zehra ile evlenmiştir. Evliliklerinin 30. Yılında yani 1962 yılında Zehra Unat'ın ölmesiyle, Unat 1963 yılında Semahat Hanım ile evlenmiştir. Kendisinin Bilün, Nükhet ve Nazan olmak üzere üç çocuğu olmuş ve bu çocukların tamamı ilk eşi olan Zehra Unat'tan olmuştur (Arslan 2011: 641). Unat, memuriyeti sırasında yani milletvekili olmadan önce yazarlık da yapmış ve iki

¹ **Nüfus Mübadelesi**, Türk-Yunan 'nüfus mübadelesi', Lozan Konferansı'nda Türkiye ve Yunanistan arasındaki öncelikli sorunlardan birisi olmuş ve 30 Ocak 1923 yılında, Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan 'Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol'ün imzalanmasıyla çözüme kavuşturulmuştur (daha fazla bilgi için bk. Yücel Bozdağlıoğlu, "Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Sonuçları", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 180 (2014): 10.

² Nüzhet Unat, *Zat ve Sicil Dosyası*, TBMM Defter No: 805.

³ 21 Mart 1891'de yine aynı şekilde Bursa'da eğitim süresi üç yıl olan bir **Ziraat Ameliyat Mektebi** daha açılmıştır (Sevtaç Kadioğlu, "Osmanlı Döneminde Türkiye'de Ziraat Okulları Üzerine Notlar", *Kutadgubilig Felsefe Bilim Araştırmaları Dergisi*, 2005, 239-257.

⁴ Nüzhet Unat, *Zat ve Sicil Dosyası*, TBMM Defter No: 805.

adet eser yazmıştır. Bu eserlerden birisi 1934 yılında yazılmış “Hedef” isimli piyes iken; diğeri de 1936 yılında kaleme alınan ve Gökçe Kitabevi tarafından basılan “Kırk Gelin Pınarı” adlı romandır (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/2)⁵. Unat’ın bunlardan başka yazdığı eserler de bulunmaktadır. Söz konusu durum, onun edebi yönden de kendisini geliştirmiş olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Nüzhet Unat, 1953 yılında Tarım Bakanlığı tarafından tarım alanında bilgi ve görgüsünü arttırması için Amerika’ya gönderilmiştir. Burada beş ay kalan Unat, tarım alanında eğitimler almış ve değişik üniversitelerde eğitim ile ilgili olarak birtakım araştırmalarda bulunmuştur. Daha sonra Tarım Bakanlığı tarafından İtalya’ya gönderilmiş ve burada tarımla alakalı bilgiler almak amacıyla incelemelerde bulunmuştur. Bu çalışmalarını 1954 yılında Kocaeli milletvekili olarak seçilmesine kadar devam etmiştir (Öztürk 2000: 580). İşte milletvekili olmadan önce böylesine bir yaşantısı olan ve Kocaeli’nde tarımın geliştirilmesinde ciddi katkısı olduğu değerlendirilen Unat’ın hem hayatını araştırmak hem de milletvekillik dönemiyle Yassıada Mahkelemeri’ndeki sürecini işlemek bu çalışmanın temel amacı olmuştur. Söz konusu çalışmayla sadece Nüzhet Unat’ın siyasi hayatı değil; Nüzhet Unat sayesinde DP’li diğer milletvekillerinin Yassıada Mahkemeleri’nde nasıl bir durum içinde buldukları da ortaya çıkarılmış olunacaktır.

Nüzhet Unat’ın Milletvekillik Dönemi ve TBMM’deki Faaliyetleri (1954-190)

Nüzhet Unat, 1954 yılında DP’den milletvekili seçilmiştir. Seçimlerden önce DP Kocaeli Başkanlığı seçimler öncesinde milletvekili adaylarını belirlemek için aday yoklamaları yapmıştır. Bu doğrultuda 1954 yılı Mart içerisinde il ve ilçe teşkilatlarında kapsamlı faaliyetler yürütülmüş ve adaylar belirlenmiştir. Buna göre partinin adayları, Ziya Atıg, Ekrem Alican, Turan Güneş, Selami Dinçer, Sefer Göksel, Cemal Tüzün, Saadettin Yalım, Nüzhet Akın, Hamdi Başak, Kazım Meriç ile Nüzhet Unat olmuş ve sonradan bu kişilere Kazım Meriç ile Hamza Osman Erkan da dâhil edilmiştir (Bizim Şehir, 3 Nisan 1954, Sayı: 582; Tunç 2016: 582). Görüldüğü üzere, seçimlerden önce DP tarafından aday yoklamasında Kocaeli milletvekili adayları olarak belirlenmiştir.

Yapılan aday yoklamaları neticesinde DP’nin Kocaeli adayları belirlenmiş ve seçimlere gidilmiştir. 2 Mayıs 1954’te yapılan milletvekili seçimlerinde Türkiye genelinde katılım beklenenden fazlaydı, ayrıca Kocaeli’ndeki katılım oranı Türkiye ortalamasının çok üstünde yer almıştır. Bu seçimlerde DP, Kocaeli’ndeki oy sayısını arttırmış ve CHP’den 60.000 fazla oy almış ve vilâyetin bütün milletvekillerini 1950’deki seçimler gibi tek başına çıkarmıştır. Bu seçimler sonucunda DP, Kocaeli’nden 11 milletvekili çıkarmıştır ve bu vekillerden birisi Nüzhet Unat’tır (Bizim Şehir, 4 Mayıs 1954, Sayı: 600; Tunç 2016: 582). Nüzhet Unat, Kocaeli’nde yapılan seçimler sonucunda 126.911 oy alarak milletvekili olmaya hak kazanmıştır (BCA, Fon Kodu: 30.10.1.0, Yer No: 78.515.65; Nüzhet Unat’ın 4 Mayıs 1954 tarihli Seçim Mazbatası). Seçimlerin akabinde TBMM 14 Mayıs 1954 tarihinde TBMM açılmış ve Kocaeli’den Nüzhet Unat’ın da dahil olduğu 11 milletvekili TBMM oturumuna katılmışlardır (TBMMTD, Dönem X, C. I (14 Mayıs 1954): 4). Söz konusu durum, Kocaeli’nin büyükşehirlerden birisi konumunda olduğunu ve 11 milletvekiliyle Meclis’te temsil edildiğini açık bir biçimde ortaya çıkarmaktadır.

TBMM’nin 24 Mayıs 1954 tarihinde yapılan oturumunda milletvekillerinin hangi komisyonlarda çalışacağı belli olmuştur. Söz konusu çalışmalar neticesinde Kocaeli Milletvekili Nüzhet Unat, Maliye Komisyonu’na seçilmiştir (TBMMTD, Dönem X, C. 1 (24

---

⁵ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi’nden elde edilen verilerden yer numarasının yanında slashın yanında verilen numaralar sayfa numarasıdır.

Mayıs 1954): 45). TBMM çalışmaları içerisinde son derece önemli komisyonlardan birisi olan adı geçen komisyonda Nüzhet Unat ile birlikte 20 kişi yer almıştır. Böylece Unat, TBMM'nin 10. Döneminde Meclis'teki aktif milletvekillerinden birisi olmuştur şeklinde değerlendirilebilir.

Nüzhet Unat'ın TBMM'de Maliye Komisyonu'ndaki görevi 10 Kasım 1954 tarihine kadar devam etmiştir. Bu tarihten sonra Nüzhet Ziraat Encümeni Komisyonluğuna seçilmiştir (TBMMTD, Dönem X, C. 2 (10 Kasım 1954): 38). Bilindiği üzere, Unat milletvekili seçilinceye kadar Kocaeli Valiliği bünyesinde Tarım Müdürlüğü'nün belirli kısımlarında çalışmış ve son olarak da İl Tarım Müdürlüğü yapmıştır. Bu kapsamda, tarım ile ilgili alanlarında çalışan bir kişinin Tarım Komisyonu'na seçilmesi olumlu bir gelişme şeklinde düşünülebilir.

19 Ocak 1955 tarihinde Nüzhet Unat'ın içinde olduğu bir komisyon tarafından Meclis Başkanlığına bir önerge verilmiştir. Önergeye göre, önceleri asker olup da sonradan memuriyete geçenlerin 788 Sayılı Kanun'dan istifade edebilmeleri için gerekli düzenlemelerin yapılması talep edilmiştir. Bu memurlar arasında Milli Mücadele'ye katılmış olanlara ise ayrıca birtakım imtiyazların verilmesi talep edilmiştir (TBMMTD, Dönem X, C. 4 (19 Ocak 1955): 4). Bu durum, Nüzhet Unat'ın toplumu ilgilendiren konularda kanun maddelerinin görüşülmesini sağladığı olarak anlaşılabilir.

4 Şubat 1955 tarihinde Nüzhet Unat'ın yer aldığı Tarım Komisyonu tarafından Meclis Başkanlığı'na bir kanun önergesi verilmiştir. Söz konusu önerge şudur:

"Memleketimizde açılacak olan Birleşmiş Milletler Çayır, Mera ve Yem Nebatları Yetiştirme Merkezi için teknik yardım yapılması hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle Birleşmiş Milletler Gıda ve Ziraat Teşkilâtı arasında imzalanan 12 sayılı Ek Anlaşmanın tasdiki hakkında olan kanun lâyihası, encümenin 18.01.1955 tarihli toplantısında hükümet mümessillerinin huzurunda müzakere edilmiş, gerek anlaşma ve gerek kanun metninde yazılı «Tarım» kelimesi mukabili Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile Meclis Dâhilî Nizamnamesinde «Ziraat» olarak yazılı olduğundan «Tarım» kelimesi yerine «Ziraat» kelimesinin ikamesi suretiyle ve mevcut azanın ittifakıyla kabul edilmiştir" (TBMMTD, Dönem X, C. 5, (11 Şubat 1955): 5).

Söz konusu önergeyle tarım yerine ziraat kullanılmaya başlanmış ve Tarım Komisyonu'nun adı da Ziraat Komisyonu olarak değiştirilmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere Nüzhet Unat, özellikle sosyal alanlarda kanunların görüşülüp yasallaşmasını sağlamıştır. Bu çalışmalar kapsamında, şu kanunun çıkarılmasını sağlayan milletvekillerinden birisidir:

"1955 yılına ait Umumi Muvazene Kanununa bağlı (D) cetvelinde gösterilen 50 liralık kadrolarla, Devlet teşkilâtında hademe, işçi, bekçi, bahçıvan, hastabakıcı ve sair namı altında çalıştırılan müstahdemlerin ellerine ayda 47,50 lira geçmektedir. Bu kadar az bir para ile bir ailenin geçiminin temin edilmesine imkân bulunmadığı gibi birçok yerlerde bu ücretlerle işçi dahi bulunamamakta ve bu vazifeler gördürülememektedir. Bu mucip sebeplerle bu müstahdemlerin (50) liralık ücretlerinin (75) liraya çıkarılması için ilgili vekâlet ve umum müdürlüklerin bütçelerinin ilgili fasıllarına ilâve edilmesi maksadıyla bu teklifimizin Umumi Heyetçe görüşülmesine başlandığı gün Heyeti Umumiye 'ye arz edilmesine ve ilgili vekâlet ve umum müdürlükler sarf bütçeleri görüşülürken takririmizin nazarı itibara alınmasına yüksek müsaade ve delâletinizi saygılarımızla rica ederiz" (TBMMTD, Dönem X, C. 5, (21 Şubat 1955): 420).

Bu kanunla devlet teşkilatında çalışıp da az maaş alan ve geçimlerini sağlayamayan kişilerin maaşlarının artırılması için gerekli ortam oluşmuştur şeklinde düşünülebilir.

Nüzhet Unat, 23 Şubat 1955 tarihinde buna benzer bir kanunun yine Meclis'in gündemine gelmesini sağlamıştır. Söz konusu kanun şu önerisi şu şekildedir:

“Milli orduda vazife gören subay ve askerî memurların emekli dul ve yetimlerini bünyesinde toplayan ve bunlara içtimai yardımda bulunan ve menafii umumiyeye hadim cemiyetlerden olan Eski Muharipler Cemiyetine de Malûl Gaziler umumi bütçeden yardım yapılması bir emri zaruridir. Bu itibarla 1955 yılı bütçesinin Maliye Vekâleti yardımlar kısmında yeniden 663 numaralı bir fasıl açılarak Eski Muharipler Cemiyetine yardım tertibine 15 000 liranın tahsisat olarak bütçeye konulmasını arz ve teklif ederiz (TBMMTD, Dönem X, C. 5, (23 Şubat 1955): 578-579).

Nüzhet Unat, sosyal alanlarda kanun görüşülmesini sağladığı gibi aynı zamanda Ziraat Komisyonu'nda yer aldığı ziraatla ilgili alanlarda da kanun önermelerini verilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda, Nüzhet Unat ve Ziraat Komisyonu'nda yer alanlar 9 Nisan 1955'te ormanlarla ilgili bir kanun önergesi vermişlerdir. Verilen önergeyle ormanlarla ilgili olarak araştırma mevzuunda Türkiye'ye Teknik Yardım temini hususunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı arasında imzalanan anlaşmanın tasdiki istenmiştir (TBMMTD, Dönem X, C. 6, (25 Nisan 1955): 3). Esasında Türkiye gibi ormanlar bakımından zengin bir ülke açısından, bu tür kanun görüşmeleri ormanların korunması açısından son derece önemlidir. Adı geçen milletvekili de bu kanun önergesini veren grubun içinde yer almakla ormanların korunmasına ne derecede önem verdiğini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

Nüzhet Unat ve Ziraat Komisyonu'nda görevli üç milletvekili Meclis Başkanlığına bir kanun önergesi vermişlerdir. Unat ve bahsi geçen üç vekil 28 Mayıs 1956 tarihinde Ziraat Vekâleti ve bu vekâlete bağlı genel müdürlüklerin kadrolarında görevli teknik elemanların maaş derecelerinde değişiklik yapılması teklif edilmiştir (TBMMTD, Dönem X, C. 11, (28 Mayıs 1956): 484). Nüzhet Unat, daha önce vermiş olduğu kanun önergelerinde olduğu 28 Mayıs 1956'da da ziraatla ilgili bir kanun önerisi vermiş ve Ziraat Bakanlığı'nda çalışan teknik personelin maaşlarının artırılmasının talep edildiği anlaşılmaktadır.

Nüzhet Unat ve iki arkadaşı tarafından ziraat konusunda 24 Aralık 1956 tarihinde iki adet kanun teklifi verildiği görülmektedir. Söz konusu kanunlar teklifleri şunlardır: Ankara Tarım Alet ve Makineleri Yüksek Uzmanlık Okulu mezunlarına «ziraat makineleri mühendisi» unvanının verilmesi ve zirai meslek öğretimi yapan ziraat okulları mezunlarına meslekî tekâmül kursları açılması ve kurs görenlere (ziraat mühendisi) unvanı verilmesi (TBMMTD, Dönem X, C. 15, (24 Aralık 1956): 244). Esasında Tarım Müdürlüğü yapmış ve ziraat mühendisliği eğitimi almış birisinin Meclis'te yukarıdaki iki kanunda olduğu gibi benzer kanun tekliflerinin görüşülmesini sağlamış olması, son derece doğal bir durum olarak değerlendirilebilir.

Nüzhet Unat onuncu dönemde olduğu gibi on birinci dönemde de Kocaeli milletvekili olmak için aday müracaatında bulunmuştur. Bu tarihlerde DP Kocaeli Başkanlığı 9 Ekim 1957'de milletvekili adaylarını belirlemiştir. DP Kocaeli İl Başkanlığı tarafından belirlenen adaylar, DP'nin kurucularından ve TBMM Başkanı Refik Koraltan, Cemal Tüzün, Saadetin Yalım, Ömer Cebeci, Nüzhet Unat ve Dursun Erol'dur (Bizim Şehir, 8 Ekim 1957, S. 1652; Tunç 2016: 280).

DP tarafından Kocaeli milletvekili adayları belirlenmiş ve seçimlere gidilmiştir. 27 Ekim 1957 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimleri neticesinde DP 48.832 oy alarak

Kocaeli'nde birinci parti olmayı başarmıştır. Seçimler sonunda DP'nin Kocaeli milletvekili adayları Refik Koraltan, Cemal Tüzün, Saadetin Yalım, Ömer Cebeci, Nüzhet Unat ve Dursun Erol seçim mazbatalarını alarak 1 Kasım 1957'de TBMM'de göreve başlamıştır (Bizim Şehir, 29 Ekim 1957, S. 1669; Tunç 2016: 281). Nüzhet Unat, bu seçimde 49.447 oy almış ve milletvekili olmaya hak kazanmıştır (Nüzhet Unat'ın 29 Ekim 1957 tarihli Seçim Mazbatası). Nüzhet Unat, ikinci defa milletvekilliğine seçilip on birinci dönemde TBMM'de çalışmalara başladığında yeniden Ziraat Komisyonu'nda yer almıştır (TBMMTD, Dönem XI, C. I, (22 Aralık 1957): 38). Bu durum, DP iktidarının Unat'ın komisyondaki çalışmalarından memnun olduğu için; ona bu görevi yeniden verdiği şeklinde yorumlanabilir.

Nüzhet Unat, 1957'den 1960 yılına kadar TBMM'de görev yaptığı dönem içerisinde ziraat alanında bazı kanun maddelerinin görüşülmesini ve bunların kanunlaşmasını sağlamıştır. Bunlar içerisinde en önemli olanlardan birisi 15 Ocak 1958 tarihli Nüzhet Unat tarafından verilen kanun teklifine göre, Ziraat Vekâleti ve bu vekâlete bağlı umum müdürlükler kadrolarında vazifeli teknik elemanların maaş derecelerinde birtakım değişiklikler yapılmasını sağlamıştır (TBMMTD, Dönem XI, C. I, (15 Ocak 1958): 481). Unat tarafından verilen kanun teklifi sayesinde Ziraat Bakanlığı'nda teknik sınıfta çalışanların maaşları artmış ve bu alanda görev yapanların itibar ve önemleri artmıştır olarak anlaşılabilir.

Nüzhet Unat'ın Yassıada Mahkemeleri Süreci

27 Mayıs 1960 tarihinde yapılan askeri darbeyle ordu yönetime el koymuştur (Kurt, 2016: 54). Yani DP iktidarı ordunun yönetime müdahale etmesiyle sona ermiştir (Aydemir 2016: 19; Tunç 2019: 43). 27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle birlikte halkın oylarıyla iktidara gelen ve üç dönem boyunca halkın beğenisini kazanarak yapılan üç genel seçimde başarılı netice elde eden DP iktidarı bu şekilde sona ermiş oluyordu. Darbe sonunda bütün DP'li milletvekilleri derdest edilerek gözaltına alınmışlardır.

27 Mayıs 1960 Darbesi'nden hemen sonra Nüzhet Unat'ın da aralarında bulunduğu Kocaeli milletvekilleri, tutuklanarak Yassıada'ya gönderilmişlerdir. Onun gibi diğer Kocaeli mebusları arasında yer alan Cemal Tüzün, Ömer Cebeci ve Dursun Erol da tutuklanmıştır. Hemen akabinde DP'li Kocaeli milletvekillerinin hemşerilikten çıkarılmaları için bazı kişiler tarafından İzmit Belediye Başkanlığına müracaatta bulunulmuştur. Ayrıca bu hususu belirten binlerce beyanname, şehre ve köylere uçaklarla atılmıştır. Bu yolla Nüzhet Unat'ın ve diğer mebusların Kocaeli ile bağlantılarının olmadığı ve bunların hemşeri olarak görülme istenmediği ifade edilmek istenmiştir (Tunç 2017: 178; Türk Yolu, 20 Haziran 1960). Böylece Nüzhet Unat'ın milletvekilliği düşürülmüş ve Yassıada Mahkemeleri süreci başlamıştır.

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi sonucunda yargılamaların yapıldığı mahkemelerde Yüksek Adalet Divanı kurulmuş ve yargılanmalar söz konusu yüksek mahkeme tarafından yapılmıştır. Yassıada'da kurulan mahkemelerde Nüzhet Unat'ın da dahil olduğu toplamda 592 kişi 19 davada yargılanmışlardır. Yargılanmaların temelini genel olarak Anayasa İhlal Davası oluşturmuştur. Davalar arasında "Bebek" ve "Köpek" gibi davalar da yer almıştır. Adnan Menderes'in yargılanmış olduğu bu davalar dışında diğer davalar görüşülmüştür. Davalar sırasında sanıklara son derece kötü davranılmış ve aileleriyle dahi görüşmelerine izin verilmemiştir. Yüksek Adalet Divanı tamamen 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi sonrasında oluşturulan Milli Birlik Komitesi'nin denetiminde olmuştur. MBK'nın isteği genel olarak sanıkların idamı yönünde olmuştur (Topçu 2017: 67). Bu durum, Yassıada Mahkemeleri'nin tamamen MBK'nın denetiminde olduğunu ve onların isteğiyle yürütüldüğü şeklinde değerlendirilmektedir.

DP'li milletvekillerinden oluşan 402 kişi hakkında Anayasa'yı İhlal suçu bağlamında Yüksek Soruşturma Komisyonu Başkanlığı tarafından soruşturma başlatılmış ve söz konusu 402 kişi yargılanmak üzere Yassıada'ya gönderilmiştir. Bu kişilerden birisi de Kocaeli Milletvekili Nüzhet Unat'tır. Unat, Türk Ceza Kanunu'nun 141/3 ve 146. maddeleriyle Ceza Muhakemeleri Usulu Kanunu'nun 104. maddesi kapsamında yargılanmıştır (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 5.15.1). Bu arada söz konusu 402 kişiden 149'u doğrudan doğruya Anayasa'yı İhlal suçu kapsamında yargılanmıştır. Bunlardan birisi de Nüzhet Unat'tır (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 1.4.1). Yukarıda da izah olunduğu üzere bahsi geçen milletvekili Anayasa'yı İhlal Suçu kapsamında yargılanmıştır. O dönemin ceza kanununda 141/3 ve 146. Maddelerin cezası idamdır. Bu bağlamda, Nüzhet Unat idam cezasıyla yargılanmıştır.

Nüzhet Unat'ın yargılandığı dosyalar iki bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölümde Gayrimeşru Servet İktisabı Davası ve ikinci bölümde de Anayasayı İhlal Davasıdır. DP'li milletvekillerin tamamı hakkında gayri meşru servet iktisabı davası açılmıştır (Yüksel 2016: 373). Bu davada Nüzhet Unat'ın da içinde bulunduğu milletvekillerinin haksız yollardan kazanç sağladığı ve milletvekili olduktan sonra hem para hem de mal mülk bakımından haksız olarak zenginleştikleri iddia edilmiştir.

Nüzhet Unat hakkında açılan Gayrimeşru Servet İktisabı Davası kapsamında araştırma yapılmış ve Kocaeli Tapu Müdürlüğü'nden bilgi talep edilmiştir. Bu kapsamda, 16 Eylül 1960 tarihinde Kocaeli Tapu Sicil Muhafızı Şakir İnal tarafından rapor gönderilmiş ve Nüzhet Unat'ın sahip olduğu mallar ve bankada bulunan hesapları hakkında bilgi verilmiştir (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 271.829.1/9). Söz konusu rapordaki veriler incelendiğinde Nüzhet Unat'ın 1950'de milletvekili olduğu tarihten 27 Mayıs 1960 tarihinde gözaltına alındığı döneme kadar sahip olduğu mal ve mülkte herhangi bir artışın olmadığı tespit edilmiştir ve bu da Yüksek Soruşturma Kurulu raporuyla da sabittir (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 271.829.1/3). Bu durum, Nüzhet Unat'ın milletvekili olduğu dönem boyunca herhangi bir haksız kazanç sağlamadığını açık bir biçimde ortaya koymaktadır şeklinde değerlendirilebilir.

Yukarıda izah edildiği üzere, Nüzhet Unat'ın Gayrimeşru Servet İktisabı Davası kapsamında suçsuz olduğu ve herhangi bir biçimde haksız kazanç sağlamadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum, Yüksek Soruşturma Komisyonu tarafından 11 Ocak 1961 tarihli raporda şöyle izah edilmiştir:

“Bugün 11 Ocak 1961 Çarşamba günü saat 16.00'da Yüksek Soruşturma Kurulu, mahsus salonda Fazlı Öztan'ın başkanlığında aşağıda adları yazılı üyelerin iştirakıyla toplandı. Nisabın mevcut olduğu anlaşılma, Birinci Soruşturma Kurulu'nun 13 Aralık 1960 tarih ve 1960/214 sayılı kararla birlikte takdim olunan 371 sayılı dosyası içindeki evrak okunarak gereği müzakere ve münakaşa olundu. Sabık Kocaeli Mebusu Nüzhet Unat'ın kendisine, eşine ve velayeti altındaki çocuklarına ait olmak üzere verdiği, 14 Mayıs 1950-27 Mayıs 1960 dönemine ait Varlık, Gelir ev Masraf Beyannamelerini ihtiva eden dosyanın ve bu dosyada mevcut istihbarat vesikalarının bilirkişiler tarafından incelenmesi neticesinde gayrimeşru servet iktisabının mevcut olduğunu ifade edecek bir husus görülmediğinden tetkikatın derinleştirilmesine lüzum ve mahal bulunmadığı kanaatine varıldığı anlaşılma, dosyanın 1 Sayılı Kanunu'nun 24. Maddesinin uygulanması bakımından mal beyanına müteallik unsurların takdir edilmek üzere Yüksek Adalet Divanı'na sevkine ve kurulca malları üzerine koyulmuş bulunan ihtiyati tedbirlerin kaldırılmasına oy birliği ile karar verildi” (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 271.829.1/1; BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 271.829.1/2; BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 271.829.1/3).

Söz konusu rapordan Nüzhet Unat'ın haksız bir kazanç elde etmediği açıkça ortaya çıkarılmış ve mallarına konulan tedbirin kaldırılmasıyla da suçsuz olduğu belgelerle kanıtlanmış oluyordu şeklinde değerlendirilmektedir.

Nüzhet Unat'ın yargılandığı bir diğer dava ise Anayasa'yı İhlal Davası'dır. Yassıada duruşmaları 14 Ekim 1960 günü "Anayasa'yı ihlal" davası ile başlamıştır (Bulut 2009: 143). Bu dava kapsamında Nüzhet Unat da yargılanmış ve bundan dolayı hüküm giymiştir. Nüzhet Unat, özellikle Tahkikat Komisyonu'nu hazırlayanlar arasında olduğu ve içerisinde yer aldığı gerekçesiyle yargılanmıştır (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/4). Bu arada Nüzhet Unat'ın kurulmasında yer aldığı iddia edilen Tahkikat Komisyonu, CHP'nin ve bir kısım basının yıkıcı olduğu iddia edilen faaliyetlerini araştırmak amacıyla kurulmuştur (Esen 2010:167). İddianamenin devamında ise Nüzhet Unat'ın Tahkikat Komisyonu'nun çalışmalarına katılması ve yapılan tahkikatı murakabe etmesi nedeniyle de suçlanmıştır (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/3). Ayrıca Unat'ın Meclis'te çıkmasını sağladığı kanunlar ve izlemiş olduğu tutumlarıyla devlet rejimini diktaya götürmekle de itham edilmiştir (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 1.4.1/78). Yani Nüzhet Unat, mensup olduğu iktidar partisi olan DP'nin dikta rejimi kurmak için Anayasa'yı ihlal edici çalışmalarda bulunmakla suçlanmıştır. Esasında, Unat'ın Tahkikat Komisyonu içerisinde yer alması ve görevi gereği kanun görüşmelerine katılmasının Anayasa'yı İhlal Davası kapsamına değerlendirilmesi ve bundan dolayı da idamla yargılanması düşündürücüdür.

Nüzhet Unat 1 Eylül 1960 tarihinde Yassıada Mahkemesi duruşmalarında yukarıda verilen iddianamelerden dolayı ifade vermiştir. Unat, iddiaları kabul etmediğini beyan etmiş ve iddialara karşı şunları söylemiştir: "*Ben iktidarın dikta rejimini tesis için Anayasa hükümlerini ihlal ettiğini ve onu ilgaya kararlı olduğunu kabul etmiyorum. Herhangi bir iştirak ve reyim de mevzubahis değildir. Aynı suretle Cumhuriyet ve demokrasi prensiplerine aykırı olarak devletin idaresini veya şahıs eline terk etmeye mütemayil bir faaliyetini kabul etmiyorum ve iştirakım da mevzubahis değildir*" (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 1.4.1/78). Unat'ın bu ifadesinde, kendisi Anayasa'yı İhlal edebilecek herhangi bir faaliyetinin veya oyunun olmadığını beyan etmiş ve bu yönden yapılan yargılamanın da adil olmadığını düşünmüştür, şeklinde değerlendirilebilir.

Unat'ın ifadesinin devamı şu şekildedir:

"Memleket son zamanlarda ortaya çıkan üzücü şayialar Halk Partisi'nin bizim iktidarımız hakkında Türk kız ve kadınlarının Amerikalılara satıldığı yolunda yayılıyor, yer altı faaliyeti yapılıyor ve NATO camiasındaki güvenliğimizin sarsılması şeklinde tecelli ediyordu. Bu yaygın şayia ve telkinlerin menşeiini araştırmak icap ediyordu. Bu saikle iktidarımız Meclis olarak bir tahkikat encümenin kurulmasına karar verdi. Maksat işin iç yüzünü öğrenmekti, fakat o celselerde bulunan Halk Partililer o kadar telaş ettiler ki diyebilirim ki Meclis'in en karışık günü bu müzakerelere rastladı. Kendi kendime düşündüm, Halk Partisi neden bu kadar telaşlanıyor, bir kusuru olmazsa bu kadar endişe etmez. İşte bu saikle ve kanaat içerisinde encümenin teşkiline ve Salahiyet Kanunu'na müspet oy kullandım. Kanun Anayasa'ya aykırı değildir. Tahkikatı selamete götürecektir tedbir mahiyetindedir" (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/1).

Bilindiği üzere Nüzhet Unat asıl olarak Tahkikat Komisyonu çalışmalarında bulunmasından dolayı Anayasa'yı İhlal suçundan dolayı yargılanmıştır. Nüzhet Unat, ifadesinde söz konusu komisyonda bulunduğunu kabul etmiş ve çalışmalarında yer

aldığını belirtmiştir, ancak bu komisyonun haklı olarak kurulduğunu ve bunun da suç teşkil edecek bir durum olmadığını altını çizmiştir.

Nüzhet Unat, 1 Eylül 1960 tarihinde yapılan duruşmadaki ifadesine ek olarak 8 Ağustos 1961 tarihinde Yüksek Adalet Divanı Başkanlığına bir yazılı savunmada bulunmuştur. Yazılı savunmasında bahse konu iddiayla ilgili şunları ifade etmiştir: *“Müdafaamda bunlardan bahsetmenin kanunun aradığı suç delilleri bakımından belki hukuki bir değeri yoktur. Ama ben iddia makamının bile birtakım faraziyelerden ileriye gidemediği bu davada, kendimi tecrim ve müdafaa edecek bir suç, bir fiil bulamadığım için yüksek huzurunuzda grubumun bir azası sıfatıyla karakterimin, vicdanımın, mizacımın ve bunların bir hasılası olan davranışlarımın nasıl bir anlayış ve inançla beslendiğini izah etmek zorunda kaldım”* (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/1). Unat, savunmasında açık bir biçimde yapılan suçlamanın delillerinin hukuki olmadığını ve kendisinin belgelerden ziyade farazi bilgilerle yargılandığını ifade etmiştir. Bu da Unat’ın yapılan yargılamaya güvenmediği ve adil bulmadığı şeklinde analiz edilebilir.

Nüzhet Unat 12 Haziran 1961 tarihinde yeniden mahkeme huzuruna çıkarılmış ve burada Anayasa’yı İhlal Davası’ndan dolayı 1 Eylül 1960 tarihinde vermiş olduğu gibi ifade vermiştir. Nüzhet Unat, ifadeden sonra yazılı olarak Yüksek Adalet Divanı Başkanlığı’na ek ifade vermiştir (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/9). Söz konusu yazılı ifadede özellikle Tahkikat Komisyonu ile ilgili kısımlara vurgu yapılmıştır: *“Dikkatle takip ettiğim müzakereler sonunda temel fikrin; vatan, millet ve nihayet rejimin selameti endişeleri olduğuna göre ve Anayasa’ya aykırı olamayacaklarına samimiyetle inanarak, gerek Tahkikat Komisyonu’nun teşkili kararına gerekse salahiyetleri kanununa rey verdim”* (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/12). Burada açıkça görülebileceği üzere Nüzhet Unat, Tahkikat Komisyonu’nda bilerek ve isteyerek katıldığını ve bunun gerekli olduğuna inandığı için yer aldığını beyan etmiştir. Nüzhet Unat, bunu söyleyerek Tahkikat Komisyonu’nun oluşturulmasının suç teşkil etmediğini ve bunun da Anayasa’ya aykırı olmadığını açıkça beyan etmiştir.

İfadenin devamında Nüzhet Unat, konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Dolaşan şayialar, memleket sathına yayılmış ve vatandaşlar arasında tereddütler ve endişeler yaratmakta olan, milli birliği ayırıcı bir istikamette tahrip eden birtakım gizli faaliyetlerin mevcudiyetine delalet ediyordu. Soruşturmada arz ettiğim gibi, bu faaliyetlerin altında solcu cereyanların bulunduğu kani oldum. Bunların ne derece hakikate uygun olduğunun, ne gibi maksatlarla çıkarıldığının, milli bünyede ciddi ve tehlikeli tahribata sebebiyet verecek mahiyette olup olmadığının araştırılmasında bir mebus olarak lakayt kalamazdım. Bunu bir önemli murakabe ve milli vazife adettim” (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/12).

Yukarıda izah edildiği üzere, Nüzhet Unat milletvekili olarak kanun görüşmelerinde görevi gereği bulunduğunu ve görevini yaparken devlete zarar verebilecek olumsuz durumları araştırdığını ifade etmiştir. Bunlar bir bütün olarak, onun Yassıada Mahkemelerinde kendisine yapılan suçlamaları kabul etmediğini ve hukuki bulmadığını da ortaya çıkarmaktadır şeklinde değerlendirilebilir. Yassıada’da DP üyeleri Yüksek Adalet Divanında, en önemli dava olan Anayasayı İhlal Davasından yargılanmış ve en büyük hükmü bu davadan giymiştir. Bunlardan birisi de Nüzhet Unat’tır. 14 Eylül 1961 tarihinde mahkeme tarafından açıklanan neticeler kapsamında 14 kişi için idam kararı ve 30 kişi için de müebbet hapis kararı verilmiştir (Emiroğlu 2011: 23-24). Her ne kadar Nüzhet

Unat da Anayasa'yı İhlal Davası kapsamında yargılanmış olsa da kendisi için verilen ceza daha hafif olmuştur.

Yüksek Adalet Divanı Başkanlığı tarafından Nüzhet Unat için verilen karar şu şekildedir: "Anayasa'yı İhlal suçundan 146/3 ve 173'ncü maddeler hükmünce beş sene ağır hapsine ve amme hizmetlerinden müebbetten memnuniyetine, bir sene sekiz ay Kocaeli'nde umumi emniyet nezareti altına alınmasına, 182 Lira 50 Kuruş maktu harcın tahsiline oy birliği ile karar verilmiştir" (BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 105.330.1/57). Yukarıda da izah edildiği üzere Nüzhet Unat, Anayasa'yı İhlal Davası kapsamında yargılanmasına rağmen; kendisi için çıkan karar müebbet veya idam değil; 5 yıl süreli hapis cezası olmuştur. Bu cezanın da üçte birini yani bir sene 8 ay hapis yatmıştır.

Sonuç

Nüzhet Unat'ın milletvekili olmadan önce gençlik yıllarından itibaren son derece renkli bir yaşantısı olmuştur. Başta spor ve yazarlık olmak üzere birçok alanda etkin olan Nüzhet Unat'ın memuriyet hayatında da başarılı olduğu anlaşılmaktadır. Küçük bir fen işleri memuru iken; sonrasında Tarım İl Müdürlüğü'nde göreve başlayan Unat, kısa zaman içerisinde kendisini geliştirmiş ve Kocaeli İl Tarım Müdürü olmuştur. Bilhassa Tarım İl Müdürü olarak görev yaptığı dönemde Kocaeli'nde tarımsal faaliyetlerin gelişimine katkıda bulunmuştur. Yukarıda izah edildiği üzere kendisinin edebiyata da ilgisi bulunmaktadır. Hem memuriyet hayatında hem de öncesinde yazdığı piyes ve romanlarla kendisinden söz ettirmeyi başarmış bir kişidir.

Nüzhet Unat, 1954 yılında Kocaeli milletvekili seçilmiş ve TBMM'de Kocaeli'yi temsil etmiştir. Her ne kadar Onuncu Dönem Meclis'in ilk dönemlerinde Maliye Komisyonu'nda yer almış olsa da, çok kısa bir süre sonra asıl işi olan Ziraat Komisyonu'nda yer almaya başlamış ve 1957 yılında yeniden milletvekili seçildikten sonra da bahsi geçen komisyonda görev almaya devam etmiştir. Nüzhet Unat'ın her ne kadar Meclis oturumlarında çok fazla konuşması olmasa da, DP iktidarı döneminde çıkarılan çoğu yasada imzası bulunmuştur. Bilhassa ziraat alanında çalışan teknik personellerle ilgili birtakım kanunların verilmesini sağlamış ve ziraat mühendislerinin çalışma ve maaş şartlarının iyileştirilmesinde öncü rol oynamıştır. Bunun dışında ülkede ormanların korunması ve ormanlığın geliştirilmesi konusunda da birtakım önemli girişimleri olmuştur.

Milletvekilliği döneminde Nüzhet Unat'ın çok sayıda sosyal alanda kanun önergesi verdiği ve bunların yasallaşmasını sağladığı da görülmektedir. Örneğin kolluk kuvvetlerinin maaşlarının artmasını sağlamış ve kamu sektöründe işçi olarak çalışan kişilerin özlük haklarının iyileştirilmesinde rol almıştır. Aynı şekilde üniversite öğrencilerinin burslarının arttırılmasında ve şehit ya da gazi yakını olan kişilerin de devletten maaş almalarını sağlayan kanun tekliflerinde ve görüşmelerinde yer almıştır. Bu da, kendisinin sosyal alanlarda aktif birisi olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nden sonra bütün DP'li milletvekilleri tutuklanarak Yassıada'ya gönderilmişlerdir. Bunlardan birisi de Nüzhet Unat'tır. Nüzhet Unat, burada iki davadan yargılanmıştır. Söz konusu davalar, Anayasa'yı İhlal Davası ve Gayrimeşru Servet İktisabı davalarıdır. Bu süreçte iki defa Yüksek Adalet Divanı'nda yargıçlara ifade veren Nüzhet Unat, söz konusu ifadelerden sonra iki defa da yazılı olarak savunma yapmıştır.

Unat'ın yargılandığı davalardan birisi Gayrimeşru Servet İktisabı iddialarıdır. Bu konuda hakkında detaylı bir araştırma yapılan Unat'ın milletvekilliği süresince mal ve mülkünde herhangi bir artışın olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Aslında DP'li

milletvekillerinin tamamı söz konusu suç iddiasından dolayı yargılanmışlardır ve aralarında ceza alanlar da olmuştur. Ancak Nüzhet Unat'ın bu konuda herhangi bir yanlısının olmadığı belgelerle ortaya çıkarılmıştır. Bu da, Nüzhet Unat'ın bu suç iddiasından dolayı haksız yere muhakeme edildiğini ortaya çıkarmaktadır.

Nüzhet Unat'ın yargılandığı asıl olay, Anayasa'yı İhlal Davası'dır. Burada yargılanmasının sebebi ise, Tahkikat Komisyonu'nun hazırlanmasında ve araştırma yapmasında aktif rol oynamasıdır. Bu konuyla ilgili olarak Unat, Yüksek Adalet Komisyonu'na hem yazılı hem de sözlü olarak ifade vermiştir. İfadelerinde bir milletvekilinin komisyonlarda yer almasının ve buralarda çalışmasının bir görevi olduğunu beyan eden Unat, yaptığı işten dolayı yargılanmasının doğru olmadığını belirtmiştir. Özellikle yazılı ifadesinde hakkında hiçbir delil olmadığını ve kendisinin delilsiz olarak yargılandığını ifade etmiştir. Bu da, onun yapılan yargılamaların adil olmadığını düşündüğünü açık bir biçimde ortaya çıkarmaktadır şeklinde düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- AHMAD, F. (2010). *Demokrasi Sürecinde Türkiye*. 4. Baskı. İstanbul: Hil Yayınları.
- ARSLAN, Z. (2011). *Türk Parlamento Tarihi TBMM-XI. Dönem (1957-1960)*. Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları.
- ARSLAN, Z. (2015). "Demokrat Parti Trabzon Milletvekili Hüseyin Pertev Sanaç (1954-1961)". *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*. 48: 111-123.
- AYDEMİR, S. S. (2016). "27 Mayıs 1960 Askeri Darbesine Giden Süreçte Üniversite'nin Etkisi". *International Journal Of Eurasian Education And Culture*. 1: 9-22.
- BOZDAĞLIOĞLU, Y. (2014). "Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Sonuçları". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 180: 9-32.
- BULUT, S. (2009). "Üçüncü Dönem Demokrat Parti İktidarı (1957-1960): Siyasi Baskılar ve Tahkikat Komisyonu". *Gazi Akademik Bakış Dergisi*. II/4: 125-145.
- ÇAVDAR, T. (2004). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839-1945)*. 3. Baskı. İstanbul: İmge Yayınevi.
- EMİROĞLU, A. (2011). "27 Mayıs 1960 İhtilali ve Demokrat Parti'nin Tasfiyesi". *Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*. I/1: 13-27.
- ESEN, S. (2010). "18 Nisan 1960 Tarihli Tahkikat Komisyonu". *Mülkiye Dergisi*. XXXIV/267: 167-192.
- İLYAS, A. (2016). "27 Mayıs Askeri Darbesi'nin Sancıları ve Orduda Tasfiyeler 1960-1964". *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*. XI/22: 163-178.
- KARPAT, H. K. (2010). *Türk Demokrasi Tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- KADIOĞLU, S. (2005). "Osmanlı Döneminde Türkiye'de Ziraat Okulları Üzerine Notlar ve Tedrisat-ı Ziraiye Nizamnam". *Kutadgubilig Felsefe Bilim Araştırmaları Dergisi*: 239-257.
- KURT, S. (2016). "27 Mayıs Darbesi ve Cumhuriyet Dönemi Darbelerine Olası Etkileri". *I. Uluslararası Demokrasi Sempozyumu: Darbeler ve Tepkiler (15-16 Aralık 2016)*. Giresun.

- KURT GÜVEOĞLU, G. (2016). "Demokrat Parti'nin Kadın Milletvekillerinden Nazlı Tlabar (1950-1960)". *Tarih ve Gelecek Dergisi*. II/2: 9-35.
- LEWIS, B. (1993). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. 5. Baskı. (çev. Metin Kıratlı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- ÖZTÜRK, K. (2000). *Türk Parlamento Tarihi TBMM-X. Dönem (1954-1957)*. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları.
- TOPÇU, İ. - S. A. TOPÇU, (2017). "Adnan Menderes'in Yargılanması ve İdamı". *Akademik Bakış Dergisi*. 61: 59-80.
- TUNÇ, B. (2016). *Demokrat Parti Dönemi Kocaeli (1950-1960)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- TUNÇ, B. (2019). "27 Mayıs Askeri Darbesinin Vilayetlerdeki Yansımaları: Bitlis Örneği". *Tarih ve Gelecek Dergisi*. V/1: 38-51.
- TUNÇ, B. (2017). "Demokrat Parti Kocaeli Milletvekili Cemal Tüzün (1954-1961)". *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*. XIV/54: 171-187.
- TUNÇ, B. (2015). "Demokrat Parti'nin Kuruluş Süreci ve DP-CHP Siyasî Mücadelesi (1945-1947)". *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*. I/2: 31-69.
- YÜKSEL, E. (2016). "Refik Koraltan'ın Anayasayı İhlal Davasında Yargılanması: Suçlamalar ve Savunma". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 40: 373-395.
- ZÜRCHER, E. (2000). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. 7. Baskı. (çev. Yasemin Saner Gönen). İstanbul: İletişim Yayınları.

Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 1.4.1/78.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 5.15.1/301.
- BCA, Fon Kodu: 30.10.1.0, Yer No: 78.515.6.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 105.330.1/57.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 271.829.1/1.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 271.829.1/2.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 271.829.1/3.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 271.829.1/9.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/1.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/2.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/3.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/4.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/9.
- BCA, Fon Kodu: 10.90.0.0, Yer No: 50.148.2/12.

TBMM Arşivi

Nüzhet Unat, Zat ve Sicil Dosyası, TBMM Defter No: 805.

Nüzhet Unat'ın 4 Mayıs 1957 tarihli Seçim Mazbatası.

Nüzhet Unat'ın 27 Mayıs 1954 tarihli Seçim Mazbatası.

TBMM Zabıt Cerideleri

TBMMTD, Dönem X, C. I (14 Mayıs 1954): 4.

TBMMTD, Dönem X, C. 1 (24 Mayıs 1954): 45

TBMMTD, Dönem X, C. 2 (10 Kasım 1954): 38

TBMMTD, Dönem X, C. 4 (19 Ocak 1955).

TBMMTD, Dönem X, C. 5, (11 Şubat 1955): 5.

TBMMTD, Dönem X, C. 5, (21 Şubat 1955): 420.

TBMMTD, Dönem X, C. 5, (23 Şubat 1955): 578-579.

TBMMTD, Dönem X, C. 6, (25 Nisan 1955): 3.

TBMMTD, Dönem X, C. 11, (28 Mayıs 1956): 484.

TBMMTD, Dönem X, C. 15, (24 Aralık 1956): 244.

TBMMTD, Dönem XI, C. I, (22 Aralık 1957): 38.

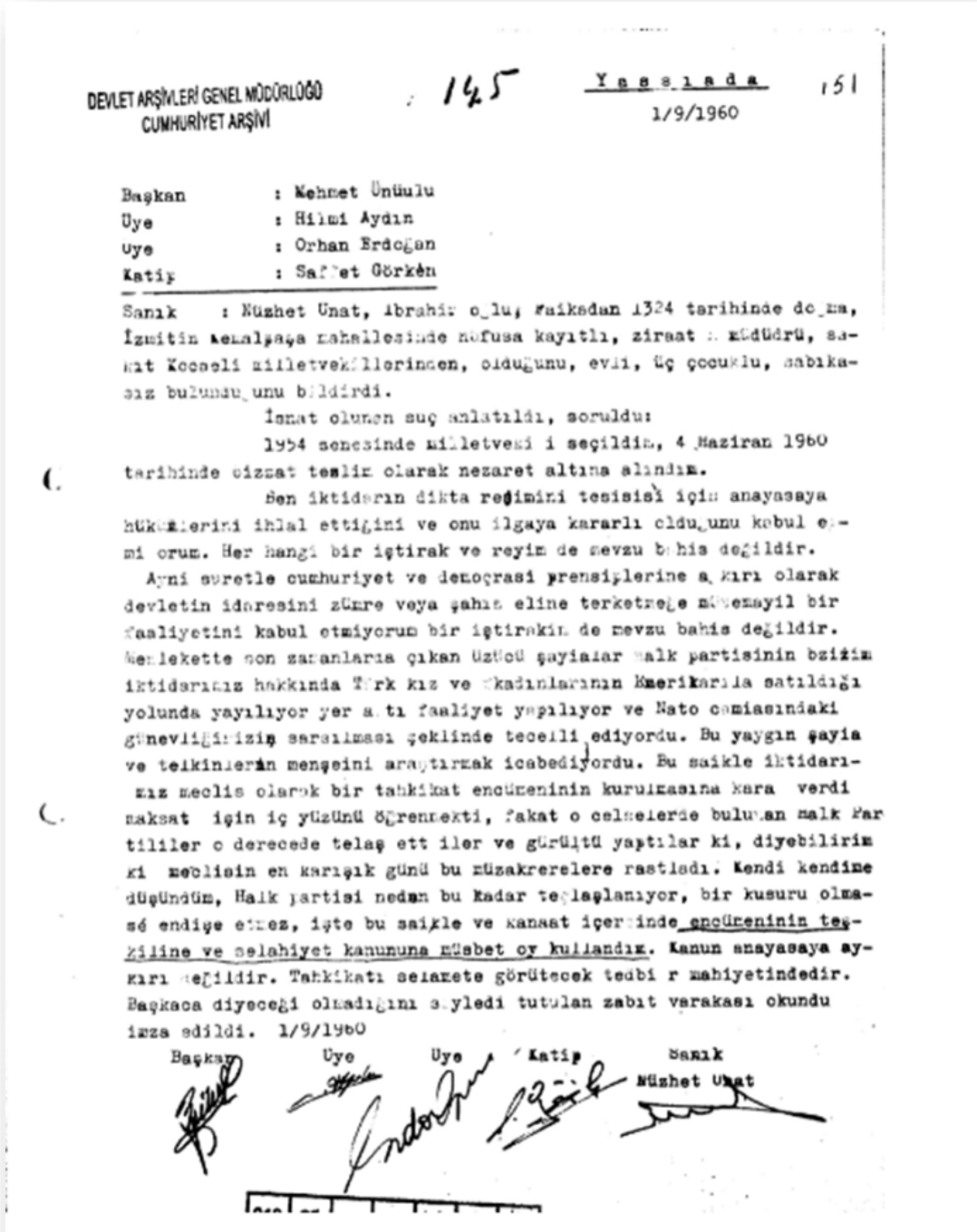
Diğer Süreli Yayınlar

Bizim Şehir Gazetesi

Türk Yolu Gazetesi

EKLER

EK 1: Nüzhet Unat'ın Yassıada Mahkemeleri'ndeki Yargılanma Nedeni

DEVLET ARŞİMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Örnek : 62

Tevkif Müzekkeresi

Kararı veren mahkeme
ve dairesinin adı : Yüksek Soruşturma 4 Nolu Kurulu
Esas kayıt numarası : _____
Tarihi : _____
1 — Sanığın : _____
Adı ve soyadı : Nüşhet Unat
İşi : Kocaeli eskinillet vekili
Doğum tarihi : _____
Hangi yaşta gözüktüğü : _____
İkametgâh ve meskeni : _____
Bulunduğu yer : Yassıada
2 — Eşkalı : _____
Cüssesi : _____
Boyu : _____
Sakal : _____ Bıyık : _____ Saçları : _____
Alâmeti farikası : _____
Yüz : _____ Göz : _____
Alın : _____ Burun : _____
Ağız : _____ Diş : _____
3 — Aleyhine isnat olunan suç : T.C.K.nun 141/3, 146. maddeleri
4 — Tevkifin sebebi : C;M;H;K'nun 104. maddesi

Müzekkereyi infaza memur
makamın adresi : Yassıada Garnizon Komutanlığına
Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 104 üncü maddesi hükmüne
tevfikan yukarıda yazılı sebeplerden dolayı tevkifine karar verilmiş ~~XXX~~
~~olduğundan gereği~~ için müzekkeredir

Katip
M

/ /195

Mühür ve İmza

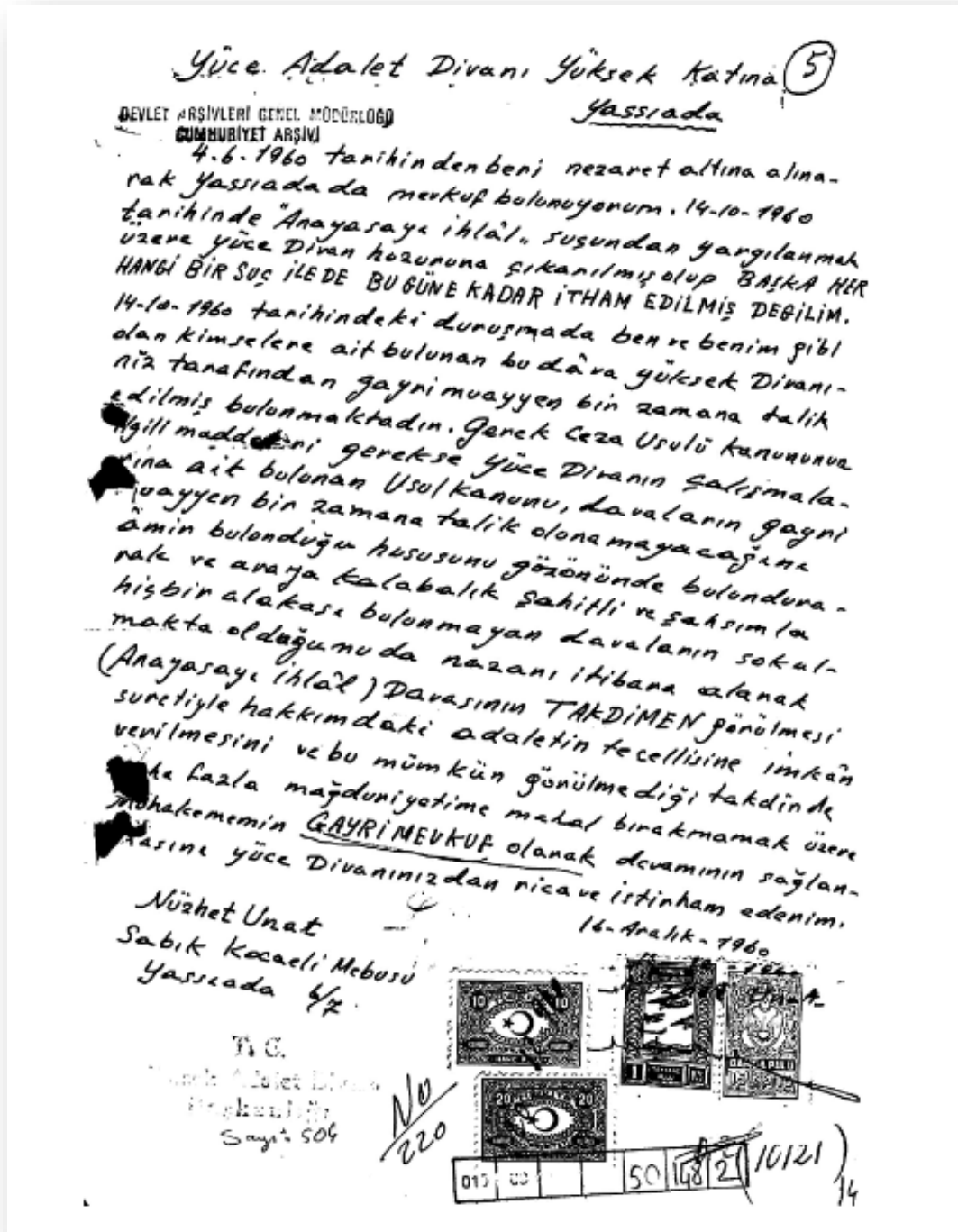
010 09 5 15 1

301

EK 2: Nüşhet Unat'ın Yassıada Mahkemeleri'ndeki Yargılandığı CMK ve CMUK'un ilgili maddeleri

- Madde: 106** Maznunun tevkifi hâkim tarafından verilen bir tevkif müzekkeresiyle jara olunur. Tevkif müzekkeresinde maznun mümkün olduğu kadar açıkça kim olduğu ve şekil ve aleyhine isnat edilen suç ve tevkifin sebebi yazılır. Tevkif müzekkeresi, maznun yakalanması anında ve bu mümkün olmazsa hangi suç için tevkif edildiği bildirilmekle beraber tevkifhaneye konulduğunun nihayet ertesi günü 33 üncü madde mucibince tebliğ edilir.
- Madde: 108** Maznun tevkif müzekkeresi üzerine tutulduğundan derhal ve nihayet tutulduğu günü salâhiyetli hâkim huzuruna çıkarılır. Hâkim hemen ve nihayet tutulduğunun ertesi günü maznunun zan altında bulunduğu husustan dolayı sorguya çeker. Maznun sorgu sırasında aleyhindeki vaziyet ve hallerden haber verir. Sorguya çekme maznunun kendi lehine meydana konacağı delillere mâni olmayacak tarzda cereyan etmelidir.
- Madde: 109** Maznun tutulduğu günü salâhiyetli hâkim huzuruna gönderilmezse, isterse hemen ve en geç tutulduğu aynı günde en yakın sulh hâkimi huzuruna çıkarılır. 108 inci maddenin iki ve üçüncü fıkraları hükümleri burada da caidir. Sorguya çekilmede, tevkif müzekkeresinin geri alındığı veya tutulan kimse tevkif müzekkeresinde yazılan şahıs olmadığı anlaşılırsa tutulan kimse hemen salıverilir.
- Madde: 110** Maznun bir cürümden dolayı verilmiş tevkif müzekkeresine istinaden mevkufl bulunuyorsa tevkif müzekkeresinin iptası veya geri alınması yahut 117 inci madde hükümleri dairesinde muamele yapılması için maznunun talebiyle karar hâkimi huzurunda duruşma yapılır. Maznun razı olmadıkça talep tarihinden bir hafta sonraya duruşma için gün tâyin edilemez. Birinci ve ikinci fıkralara veya 112 inci maddeye göre evvelce duruşma yapılmış olsa bile maznunun talebi üzerine münasip görülürse duruşma icrasına karar verilir.
- Madde: 111** Tevkifin tebliğinde tevkif kararına karşı itiraz olduğu maznuna bildirilir. Tevkif bir cürümden dolayı vukubulmuşsa itiraz yerine 110 uncu maddeye tevfikân duruşma yapılmasını talebe dahi mezun olduğu bildirilir.
- Madde: 117** 104 üncü maddenin ilk fıkrasının ikinci bendi hükmü haricindeki sebeplerden dolayı tevkifine karar verilen maznunun kefalet vermesi şartıyla tevkifinden vazgeçilebilir. Mükerrirler bu madde hükmünden istifade ettirilmez.
- Madde: 118** Kefalet gerek para ve gerekse Devlet esham ve tahvilleri tevdiî suretiyle olabileceği gibi muteber kimselerin malî kefalet vermesiyle de olabilir. Kefaletin miktar ve nev'inin takdiri hâkimindir.
- Madde: 154** 3 — Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenilen adliyeye mütaallik vazife veya işlerde suiistimal veya yahut ihmal ve terahileri görülen Devlet memurlarıyla Cumhuriyet Müddeiumumisinin sıfahi veya yazılı talep ve emirlerini yapmakta suiistimal

EK 3: Nüzhet Unat'ın Yassıada Mahkemeleri'ndeki Yargılandığı CMK ve CMUK'un ilgili maddelerin açıklaması

EK 4: Nüzhet Unat'ın yargıldığı davalardan birisi olan Anasaya'yı İhlal Davası Dolayısıyla Yüksek Adalet Divanına vermiş olduğu Yazılı Savunması

Y. G.
YÜKSEK SORUŞTURMA
1 NO.LU KURUL

Basıs No :
Karar No : 1960/214

DEVLET ARŞİMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

K A R A R

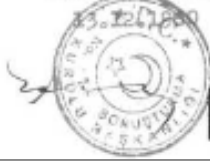
Başkan : Hakki Kâmil BEŞE
Uye : Sarri KALAYÇIĞLU
Uye : Adil YÜCEFER
Kâtip : Neyran ÇELİKEL

Kurulmasında görevli 6 Bilirkişi tarafından tanzim edilip ilişikte sunulan 3 sahifelik listede isim ve hüviyetleri kayıtlı 255 (ikiyüzellibeş) şahsın kendilerine, eşlerine ve çocuklarına ait olmak üzere verilen Varlık, Gelir ve Masraf Beyannamelerini ihtiva eden dosyalar ve bu dosyalarda mevcut istihbarat vesikalarının bahsi geçen Bilirkişiler tarafından incelenmesinde gayrimeşru servet iktisabının mevcut olduğunu ifade edecek ve buna delâlet edecek bir husus görülmediğinden tetkikabın derinleştirilmesine lüzum ve mahâl bulunmadığı kanaatine varıldığı anlaşılmakla buna istinaden mezkûr dosyaların ekli olarak Yüksek Soruşturma Kurulu Başkanlığına sunulmasına oybirliği ile karar verildi.

Ankara, 13.12.1960

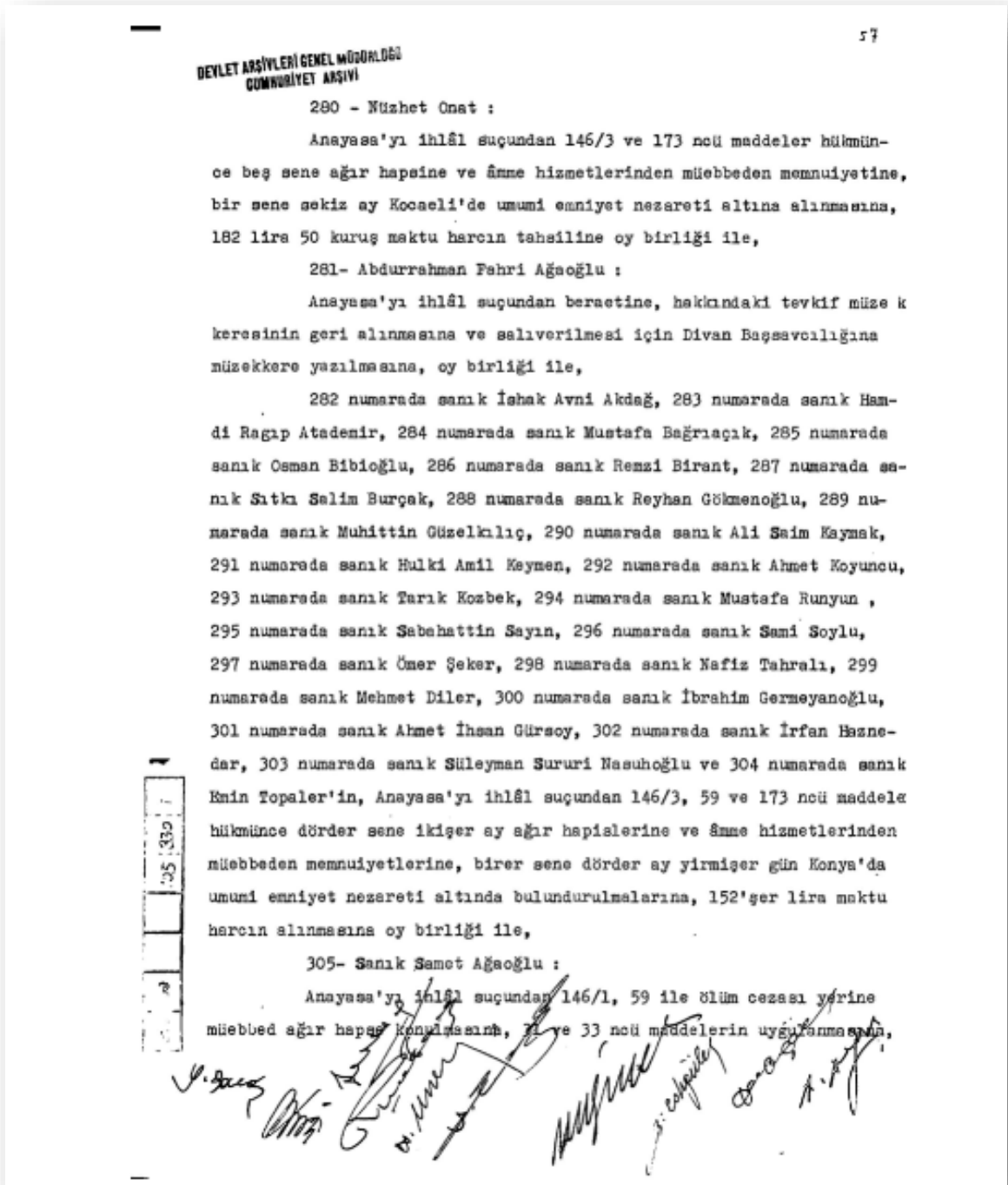
BAŞKAN	UYE	UYE	KÂTİP
İmza	İmza	İmza	İmza

ASLININ AYNIĞIDIR

010	09	2718291
-----	----	---------

EK 5: Nüzhet Unat'ın yargılandığı davalardan birisi olan Gayrimeşru Servet İktisabı Dolayısıyla Herhangi bir suçunun olmadığını gösteren rapor.

EK 6: Nüzhet Unat'ın Yassıda Mahkemeleri'ndeki Yargılanması Sonucunda Aldığı Cezalar